

Değerli Kardeşim ve Meslektaşım Prof. Muammer Onat

1945 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdiğimde, sınıf arkadaşım Muammer Onat'la tanışıp, dost olmuştuk. Espriyi, şakacı ve çalışkan bir arkadaşımızdı. Zaman zaman hocalarımızla birlikte gezilere çıkar, birbirimizle daha çok kaynaşırdık.

Güzel Sanatlar Akademisi'nin birinci sınıfında atölye çalışmalarını, ikinci sınıfla birlikte o meşhur Bruno Taut Atölyesi'nde yapardık. Atölyenin büyücek olan salonu, bir taraftan Boğaziçi ve Marmara'nın harika manzarasına bakar, diğer taraftan da Akademi'nin önündeki bahçeye açılırdı. Mekanın üstü şevli ışıklı bir tavandı.

Bu atölyede her öğrencinin kendine ait 130-150 cm. boyunda, 80 cm eninde, çizim masası bulunurdu. Çizim malzemelerini kitap ve defterlerini, projelerini koyabileceği kilitli dolap ve çekmeceleri vardı.

Çalışmalar sabahtan akşama kadar bu masanın üzerinde yapılırdı. Hocalar tashih için öğrencilerin masasına gelip otururlar, öğrenciler de masanın etrafını sararlar, tashih dinlerler ve bazen proje üzerinde fikirlerini beyan ederlerdi.

Nam-ı diğer, kıymetli ve rahmetli Bina Bilgisi Hocası Arif Hikmet Holtay'ın dersinde, ben bir okul projesi çizmeye çalışıyordum. Diğer arkadaşlar da değişik konular üzerinde proje yapıyorlardı. Genellikle hoca ülkenin o günkü ihtiyaçlar doğrultusunda, çok yönlü fonksiyonları olan çiftlik projeleri yaptırırđı.

Hoca, tashihlerin birinde yine benim masama oturmuş, projeme bakarken, hiçbir şey söylemeden siyah kalemını eline almış, alının ve burnunun ortasına götürerek vuruyor. Bunu defalarca tekrarlayarak "Ama Radi!", "Ama Radi!" diyordu. Hoca projemdeki okul giriş holününün tam ortasına koymuş olduğum kolunu görmüş! onu işaret ediyordu. "Gelenler ve gidenler bu kolona başlarını çarparlar ve yararlar" demek istiyordu. Hocanın kendine özgü anlatım ifadesiydi. Bende derin iz bırakmıştı. Tabii etrafımdaki arkadaşlarıma gün doğmuştu, gülüşüyorlardı. Gülüşleri hala kulaklarımda çınlar. Muammer Onat Hoca, "Arif Hikmet Holtay Efsanesi" adlı kitabının 13. sayfasında, bu anıyı, kendine has üslubuyla anlatmaktadır. O günden bu yana ne zaman Muammer Onat'la karşılaşırsam, bu parola ile selamlarız. Dile kolay 64 yıllık bir hatıra!

Muammer Hoca'yla diğer bir anım, Stockholm'de buluşmamızdır. Güzel Sanatlar Akademisi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin mimarlık bölümü hocaları oldukça kalabalık bir grupla İskandinavya seyahati düzenlemişler, Finlandiya ve Helsinki gezilerini tamamladıktan sonra Stockholm'e gelmişlerdi. Stockholm'ün merkezindeki parkı geziyorlardı. Park, gece gündüz konserlerin verildiği, gösterilerin yapıldığı, sergilerin düzenlendiği, lokanta ve kahvehanelerin bulunduğu oldukça büyük bir yerdı. Zannediyorum, 1974 yazında bir Pazar günü idi. Günlük güneşlik bir günde, Kraliyet Sarayı'nın karşısındaki parkta (Kraliyet Bahçesi'nde) tesadüfen karşı karşıya geldik...

O gün bir vesile ile parktan geçiyordum, oldukça uzaktan kalabalık bir grup içinde, bir kişiyi gördüm, "Aman Allahım, gördüğüm Muammer Onat'a ne kadar da benziyor" dedim, "Sanki ikiz yaratılmışlar!". Muammer de uzaktan beni görmüş, o da beni görünce aynı duygularla "Ne kadar da Radi'ye benziyor" demiş... Gayri ihtiyari grup içerisinde bulunan kişiye doğru yürümeye başladım. Yaklaştıkça, Muammer daha da Muammerleşiyordu. Yakın mesafeye geldiğimizde; tıpkı komedi tiyatrolarındaki tipik iki arkadaşın karşılaşma sahnesinde olduğu gibi, ben kollarımı açmış "Muammer" diyor, aynı şekilde Muammer de kollarını açmış bana "Radi" diyordu. Karşı karşıya gelince kucaklaştık. İnanılmayacak bir buluşma idi. Randevu verilse bile o kalabalıkta buluşmak çok zor, hatta imkansızdı. Sonradan grupta bulunan Prof. Nursel Onat, Prof. Hande Süher, Prof. Esat Süher ile buluşmuş, ve diğer değerli hocalarla tanışmıştım. Sohbet sonrası görülmesi gereken yerlere gittik. Bu arada da, şehrin haricinde yeni yapılmış, yuvarlak olarak inşa edilmiş "İkea Mağazası"na gittik. Gidişimiz de eğlenceli idi. Ben önden araba ile arkadan gelen grubun otobüsüne yol gösterip rehberlik ederek mağazaya ulaştık. Mağazada o zamanlar modern ürünler sergileniyordu. Mağazayı gezip gördükten sonra tekrar şehre döndük. Kısa da olsa o buluşmamızda güzel anılarımız oldu.

34 yıldır Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin lokantasında, her ayın son Cumartesi öğlenleri yemekli toplantılar yapmaktayız. Bu toplantıların baş müdavimleri Prof. Muammer Onat ve eşi Prof. Nursel Onat Hanım'dır. Bu buluşmalar, muhabbet dolu sohbetlerle, eğlenceli anılarla geçer. Bazı zamanlarda lokantada değişik kurumların 30. ve 40. geleneksel toplantıları yapılır. Bazen de liselilerin ve üniversitelilerin hanımlı toplantıları olur. Muammer her zamanki lütfkârlığı ile komşu konukları selamlar, grubumuzun iyi dileklerini şiirsel bir ifade ile bazen de esprili bir yazıyla sunar, kadehleri kaldırarak günlerini kutlar. Hepimizin zevkli ve neşeli bir gün geçirmemizi sağlardı. Akademik yaşantısında, Muammer Onat Hoca'nın hocalığı da ayrı bir özellik taşırdı. Derslerinde ve bilhassa tashihlerinde, öğrencilerine araştırma ruhu aşılar; proje sürecinde, düşüncelerinin ve fikirlerinin serbestçe oluşmasını sağlardı. Atölyesinde çok değişik çok sesli projeler ortaya çıkardı.

Hoca akademik çalışmalarında, her zaman disiplinli olmuş ve ilkelerine bağlı kalmıştır. Akademik jüri üyeliklerinde beğendiği adaylara her zaman yakınlık göstermiş, çalışmalarına yardımcı olmuştur. Mesleki çalışmalarının başarılı olmasını dilemiştir. Proje jüri üyeliklerinde öğrencilerinde öğrencilerin projelerine çok yönlü bakarak, onların çalışmalarını teşvik etmiştir. Proje değerlendirilmelerinin çok sesli yürütülmesine önem vermiştir.

Hocanın yazarlığı da kendine has üslubu ile başlar, seri halinde devam ederdi. Her zaman gördüğü ve duyduğu bir olayı, bir anıyı not alır, bunları biriktirir, sonunda kitap haline getirirdi. Muammer Onat Hocamızın mesleki çalışmaları, mimari görüşleri, kendine has üslubu ile yapıtlarına yansımıştır.

Çok değişik konular üzerinde iz bırakan eserler vermiştir. Bu kısacık yazı içerisinde bunları sıralamak mümkün değildir. Ben sadece yapıtlarından bazılarını anmak istiyorum.

Bu eserlerden birincisi, Şişhane Yokuşu'nun en sonunda bulunan meşhur "Sarkuysan Han"ın restorasyon projesi, aslına uygun olarak yenilenmesidir. Hoca, o günün teknolojik imkanları ve yenilikleri ile binanın yenilenmesini başarmış, bu güzel yapıyı orijinal haline sadık kalarak günümüze hediye etmiştir. Yapının projelendirme evresinde hocayı ziyarete gittiğimde, aynı binada bulunan şantiye bürosunda, bana dikkat ve titizlikle çizilmiş

projesini göstermiş, açıklamalarda bulunmuştu. Güzel yapıları hayranlıkla ve zevkle izlemiştim. Binanın dış görünümü tarihi eser olması sebebiyle, aslına uygun kalarak yapılmıştı. Dış duvarlar, iç yüzden 10 cm.lik taşıyıcı betonarme perde duvarları ile kenetlenerek, binanın taşıyıcılığı sağlanmıştı. Hoca bana bu teknoloji ile Türkiye’de ilk defa böyle bir restorasyon projesinin gerçekleştirildiğini söylemişti. Sonraları rahmetli Prof. Lemi Meray arkadaşımız da Çırağan Sarayı’ndaki restorasyon çalışmalarında aynı sistemi uygulamıştı.

Hocamızın eserlerinden ikincisi, “İşkembe Sarayı”dır. Bu bina Beyoğlu’nda, İstiklal Caddesi’nde, Taksim’den Galatasaray Lisesi’ne giderken, sol tarafta bulunan karakteristik bir yapı idi. İşkembe sarayı dışı ve içi ile dönemin gözde bir binası idi. Dışarıdan bakıldığında, binanın hemen çevresindeki yapılaşmadan farklı, güzel bir görünümü vardı. İçeriden de döşemesi, duvarları, tavanı, aydınlatması, tefrişi, renk harmonisi ve bilhassa mutfak ile bir işkembe sarayı idi. Mutfak, işkembe çorbasının yapılışına göre planlanmış, blok mermerden oluşan çok zevkli bir tezgâhı vardı. Müşteriler işkembe çorbasının yapılışını seyrederek, afiyetle çorbalarını içerlerdi. Maalesef bu güzel eser, eserlere karşı saygısızlığın kurbanı oldu. Bugün yerinde bambaşka bir mağaza bulunmaktadır.

Hocanın önemli eserlerinden üçüncüsü, Beşiktaş’ta Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Binası’nın karşısında ana cadde üzerinde bulunan apartmandır. Bu bina, sıra düzeninde beş katlı olarak yapılmıştır. Binanın zemin katı mağaza, üst katları apartman olarak düşünülmüştür. Dairelerin planı çok özel olup, merkezi merdiven etrafında gelişmiştir. Merdivenden ferah bir hole girilmekte, buradan da zengin bir salona bağlanılmaktadır. Salon iki yönlüdür. Bir taraftan Boğaziçi’ne, Marmara’ya bakmakta, diğer yönden de apartmanın arka bahçesini görmektedir. Yine aynı katta, üç oda, wc, banyo ve mutfak bulunmaktadır. Cadde üzerindeki cephe, Beşiktaş’ın geleneksel cumbalı evlerini anımsatmaktadır. Yönetmelik gereği 20 cm.lik dışarı çıkma müsesinden istifade edilerek, üçgen çıkmalarla oluşturulmuş cumbalı bir cephe tasarlanmıştı. Katlar arasında ise cumbalar yine üçgen piramitlerle birbirine bağlanmıştı. Geleneksel cumbalar böylece çok ustaca ve eldeki imkanlarla modernize edilmişti. Bu güzel apartman maalesef çok kötü şekilde değiştirilerek ve yeni eklemelerle karakteri yok edilerek, büro binasına dönüştürülmüştür. Tıpkı işkembe sarayında olduğu gibi. Böyle düşüncelerin ve barbarlığın bir an evvel önüne geçilmesi gerekmektedir. Bir tarihin ve dönemin kültürü yok edilmektedir. Bunlar mimarlığın kaderi olmamalıdır.

Çok değerli kardeşim ve meslektaşımın diğer eserlerinin var olmasını canı gönülden diler, sağlıklı ve başarılı nice yıllar temenni ederim.

Sevgi ve saygılarımla,

İstanbul, 07.10.2009